dukooliõpetaja Harju-Jaanis, lõpetas a. 1913 eksternina Tallinna Aleksandri gümnaasiumi, õppis 1913—18 Tartu ülikoolis keemiat, teotses õpetajana J. Vestholmi eragümnaasiumis ja tehnikumi lektorina Tallinnas; oli 1917. a. ühes R. Rägoga ja J. Annussoniga (vt.) Tallinna rahvaülikooli asutajaid, valiti dets. 1918 Tallinna linna keemikuks, võttis jaan. ja veebr. 1919 vabatahtlikuna osa Vabadussõjast ja komandeeriti aprillis 1919 Tartu ülikooli poolt Inglismaale uurima raadioaktiivsete ainete analüüsi ja õlikivi keemilise analüüsi meetodeid. Oma teaduslikkude tööde põhjal sai K. *Royal College of Science*'i kõrgema diplomi ning kaitses oma väitekirja Londoni ülikoolis, omandades *Master of Science* astme. Sügisel 1921 habiliteeris K. Tartu ülikoolis ning valiti dotsendi k. t.-ks. Sügisel 1922 valiti K. dotsendiks, 1923 orgaanil. keemia erakorraliseks ja 1925 korraliseks professoriks. — K.-i juhatusel korraldati lühikese aja jooksul orgaanil. keemia laboratooriumides õppetöö ja loodi teadusliku uurimise võimalused. K.-i algatusel kutsuti ellu ülikooli keemia instituudi juures eriline õlikivide uurimise laboratoorium, mille juhatajaks K. on 1925. a. alates. Ka on ta tegev olnud oma ala eestikeelse oskussõnastiku loomisel. Samuti on K. mitmel puhul Eestit esindanud rahvusvahelistel kongressidel ja on Inglise, Prantsuse ja Ameerika keemia-seltside ning Londoni *Institution of Petroleum Technologists*'i liige. — K.-i teaduslikkude tööde sisu moodustavad peamiselt looduslikkude produktide keemilise loomu ja konstitutsiooni uurimised. Erilist tähelepanu on leidnud K.-i laboratooriumis toimunud uuringud Eesti põlevkivi alalt. K.-i ilmunud töist mainitagu: Puu destilleerimine kuivalt (Tall., 1918); *The Chemical Composition of the Esthonian M.-Ordovician Oil-bearing Mineral „Kukersite" (Acta et Comm. Univ. Dorp.*, A III, 1922); Tartu ülik. orgaanil. keemia laboratooriumi uurimistööd põlevkivi alal I (Loodus 1924, nr. 7); *The Present Status of the Oil-Shale Industry in Estonia* (*Journ. Inst. Petr. Technol.* 1925, vol. 11, nr. 50); Der estländ. Ölschiefer u. seine Ausnutzungsmöglichkeit (Brennstoff-Chemie 1926, nr. 11); *The Production of Oil-Shale and Shale Oil in Estonia* (*Journ. Inst. Petr. Technol.* 1926, vol. 12, nr. 57); Orgaanilise keemia põhijooned (Tartu, 1927). Peale selle on K.-i sulest ilmunud üle paarikümne populaar-teadusliku artikli.

Isikl. j. m. saadud teated. *T.*

KOHTEN (Kohtius), Jacobus, kirikuõpetaja Saaremaal, elas XVII a. s. keskpaiku. Tema eluloost puuduvad lähemad andmed. Arvatavasti võrsub ta XVI ja XVII a. s. tuntud Cot(h)enius'te perekonnast, mis meie maale mitmeid vaimulikke on andnud. K.-lt on alal hoidunud keeleliselt mitmetigi huvitav, saaremaamurdelise värvinguga eestikeelne jutlus a.-st 1647, mille käsikirja tallel peetakse Konsist. arhiivis Tallinnas.

Verh. GEG XX, lk. VI j. (V. Reiman); A. Saareste ja A. R. Cederberg, Valik eesti kirjakeele vanem. mälestisi I (1927), lk. 127 j. *A. S-te.*

KOIDULA (Jannsen), Lydia Emilie Florentine, ärkamisaja tähtsaim naiskirjanik, sünd. 12. XII 1843 Vändras, kus ta isa J. W. Jannsen tol ajal oli köster ja ühtlasi kohaliku klaasivabriku kooliõpetaja. Ema nimi oli Emilie, sünd. Koch, Rõusa mõisa Saksamaalt sisseränanud juustniku tütar. Isalt arvatakse K. pärinud olevat oma intellekti, humoristliku vestluse, muusika ja luule anded, emalt ägeda, tasakaalutu temperamendi ja eelkalduvuse haigluseks, eriti vähjatõveks. Esimese kooliõpetuse sai K. oma isa koolis ühes teiste vabriku lastega eesti keeles. Nii õppis ta juba siin tarvitama väljendirikast Pärnu murret, mis ka pärast ta töid iseloomustab. Kuid ühtlasi rikkus kodune saksa keel alatiseks ta puhta eesti keele instinkti, nii et ta keel jäi teataval määral konarlikuks ja saksalaadiliseks.

A. 1850 kolib isa ühes perega Pärnu, saades seal õpetaja koha linna algkoolis. Edasi õpib K. Pärnu kõrgemas tütarlaste koolis, aa. 1854—61 ja teeb selle järgi Tartus nn. »suure eksami«. Vanemate kehvuse, nende halva omavahelise läbisaamise ja isa ülekoormatuse tõttu on K. lapsepõlv olnud võrdlemisi tume ja õnnevaene. Ka koolis ei ole edasisaamine vahepeal olnud mitte just hea, kuna küpsemisea süttimatus, hajameelsus, tahtenõrkus j. m. s. ei päästnud loomulikke suuri andeid avalduma nõutaval määral. Arvat. on aga need noorpõlve kannatused ja sissepoole pöördud elu hergendanud K. tunde- ning kujutlusvõimet ja nii teed valmistanud tulevale luuletegevusele. Varakult avaldubki K.-s suur huvi kirjanduse vastu ja juba oma koolipõlves sepitseb ta saksakeelseid värsse. Vist küll on selliste huvide ärkamiseks ja kestmiseks kaasa aidanud ka K. isa ja kodu, mis juba Pärnus moodustus ümberkaudse alamrahva haridus-keskkohaks, kus käidi harjutamas laulu ja vestmas juttu. Ja juba a. 1857 alustas Jannsen siin oma ajalehe »Perno Postimehe« väljaandmist. Varakult hakkas ta tarvitama toimetustöös ka K. abi, lastes teda alguses töid ümber kirjutada, siis tõlkida ja hiljemini koguni saksa külajutte eestipärasteks ümber teha, nagu ta neid tegi ise. Nii on K. juba